

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.11.2006, sp. zn. 7 Tdo 1379/2006, ECLI:CZ:NS:2006:7.TDO.1379.2006.1

Číslo: 17/2008

Právní věta: Skutková podstata trestného činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. je naplněna tím, že se pachatel požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu. I když se pachatel dopustí více útoků, které by jinak zakládaly více trestných činů, všechny tyto jednotlivé útoky tvoří jeden trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. (srov. č. 16/1960 Sb. rozh. tr.). Takovému právnímu posouzení skutku musí odpovídat i tzv. právní věta rozsudku. Trest je nutno ukládat podle § 201a odst. 1 tr. zák., v němž jsou obsaženy jak sankce spočívající v trestu odnětí svobody na tři léta až osm let, tak sankce mírnější podle věty za středníkem citovaného ustanovení trestního zákona. Pokud soud neukládá trest odnětí svobody v rámci trestní sazby na tři léta až osm let, musí ve výroku o trestu také vyjádřit, že obviněný byl potrestán mírnějším trestem za jednání, které má jinak znaky trestného činu a na které zákon stanoví mírnější trest (§ 201a odst. 1 věta za středníkem tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.11.2006

Spisová značka: 7 Tdo 1379/2006

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Opilství

Předpisy: § 201a odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného J. Ch. zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 10 To 206/2006, a současně krajskému soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Jičíně ze dne 3. 4. 2006, sp. zn. 8 T 64/2005, byl obviněný J. Ch. uznán vinným trestnými činy výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. a opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. Za tyto trestné činy byl podle § 201a odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání proti všem jeho výrokům. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 10 To 206/2006, z podnětu odvolání obviněného zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. napadený rozsudek Okresního soudu v Jičíně ze dne 3. 4. 2006, sp. zn. 8 T 64/2005, a podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného J. Ch. uznal vinným trestným činem opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Za tento trestný čin byl obviněný podle § 201a odst. 1 tr. zák. se zřetelem k § 202 odst. 1 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Podle skutkových zjištění soudu obviněný spáchal trestný čin tím, že dne 17. 5. 2005 kolem 20.30 hod. v P. ulici v J. v prostoru před budovou pizzerie po předchozí slovní hádce, ve stavu podnapilosti těžkého stupně, do kterého se přivedl předchozí konzumací alkoholických nápojů a jejímž vlivem byl neschopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a své jednání ovládat, když hladina alkoholu v jeho krvi ještě v 2.15 hod. dne 18. 5. 2005 činila 1,27 promile alkoholu, napadl úderem hlavou a kopanci do obličeje poškozenou R. F., čímž jí způsobil zlomeninu distálního kousku nosních kůstek s malou dislokací a drobnou prasklinu předního 2. levého řezáku s případnou pracovní neschopností od 19. 5. 2005 do 6. 6. 2005, i když v obvyklém způsobu života nebyla podstatně omezena a po tuto dobu trpěla pouze bolestmi hlavy, závratěmi a ztíženou nosní průchodností.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 10 To 206/2006, podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání opírající se o důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Odvolacímu soudu v něm vytkl, že v popisu skutku není vyjádřena forma jeho zavinění a že skutek byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Pochybení odvolacího soudu tak podle něj spočívá i v tom, že skutek byl posouzen též jako trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Obviněný namítl, že odvolací soud v rozporu se zásadou in dubio pro reo shledal věrohodnou výpověď poškozené R. F., ale nepřihlédl k důkazům svědčícím v jeho prospěch, když podle jeho názoru mohlo dojít ke zranění poškozené R. F. tím, že s ním spadla ze strážně, což údajně připouští i znalecký posudek. Pokud by odvolací soud hodnotil důkazy tímto způsobem, dospěl by podle obviněného k jiné právní kvalifikaci, a to s ohledem na složku zavinění, intenzitu, rysy, průběh a následky jeho jednání.

Odvolací soud se údajně dostatečně nevypořádal s tím, že jednáním obviněného nebyl výrazněji narušen nebo ohrožen veřejný pořádek, a proto jeho jednání nenaplnuje veškeré zákonné znaky trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Dále se ohradil proti závěru soudů, že je dána materiální stránka uvedeného trestného činu, když podle něj stupeň nebezpečnosti jeho činu byl jen nepatrný a bylo třeba se zabývat i tím, zda jeho jednání případně nenaplnilo znaky přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že podle názoru obviněného nelze skutek kvalifikovat jako trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., nemohl spáchat ani trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. V závěru dovolání obviněný namítl, že mu byl uložen nepřiměřeně přísný trest.

Z těchto důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání zrušil podle § 265k tr. ř. napadené usnesení (správně má být rozsudek) Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. 10 To 206/2006, a podle § 265m tr. ř. sám ve věci rozhodl rozsudkem tak, že se obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby, případně aby podle § 265l tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Hradci Králové, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně požádal, aby mu byl podle § 265h odst. 3 tr. ř. odložen výkon rozhodnutí.

Nejvyšší soud neodmítl dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 tr. ř., a proto přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí

předcházející. Po přezkoumání shledal, že podané dovolání je zčásti důvodné, protože námitky obviněného proti právní kvalifikaci skutku naplňují důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Vycházel přitom z následujících skutečností:

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z této zákonné formulace vyplývá, že dovolání, které se opírá o tento dovolací důvod, je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Nejvyšší soud jako soud dovolací je povinen v řízení o dovolání zásadně vycházet ze skutkového zjištění soudu prvního, resp. druhého stupně, učiněného v souladu s ustanovením § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a v návaznosti na takto zjištěný skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění soudu nemůže změnit.

Trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. spáchá ten, kdo se požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu. Pachatel bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let; dopustí-li se však jednání, které má jinak znaky trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. Podle § 201a odst. 2 tr. zák. ustanovení odstavce 1 jakož i § 12 tr. zák. se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti. Nepřičetnost je podle § 12 tr. zák. definována tak, že kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. Souběh trestného činu opilství podle § 201a tr. zák. s kterýmkoliv jiným trestným činem je vyloučen, neboť trestný čin opilství podle § 201a tr. zák. má své místo jen tam, kde se pachatel zaviněně uvedl do stavu nepřičetnosti a je tedy nepřičetný. Podle jakékoliv jiné skutkové podstaty trestného činu může být pachatel trestný jen tehdy, jestliže není nepřičetný alespoň částečně. Platí proto, že pachatel trestného činu nemůže být současně přičetný a nepřičetný. Pokud je prokázána zaviněná nepřičetnost, musí mít přednost kvalifikace skutku jako trestného činu opilství podle § 201a tr. zák. Trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. je považován za tzv. vlastnoruční delikt, což znamená, že u těchto deliktů není možné spolupachatelství ani nepřímé pachatelství.

Objektem trestného činu opilství podle § 201a tr. zák. je především občanské soužití v nejširším slova smyslu. Sekundárním objektem je ten konkrétní zájem, který byl v posuzovaném případě porušen nebo ohrožen jednáním pachatele provedeným ve stavu nepřičetnosti. Jednání zde spočívá v tom, že se pachatel požitím nebo aplikací návykové látky přivede do stavu nepřičetnosti. Jednáním, které má jinak znaky trestného činu se rozumí tzv. kvazidelikt. Mohou to být znaky kteréhokoli trestného činu, a to i trestného činu ohrožovacího nebo i pokusu a pomoci, nestačily by však znaky přestupku. Příprava k trestnému činu zpravidla nepřichází v úvahu, poněvadž u ní není rozvinuta objektivní stránka. Kvazideliktem však může být pokus trestného činu (srov. Šámal, P., Pury, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 1117 až 1118). Při posuzování tzv. kvazideliktu je třeba zjišťovat a dokazovat i subjektivní stránku jednání ve stavu nepřičetnosti, neboť je nutno rozlišit, zda se má ukládat trest v rámci trestní sazby stanovené za trestný čin z nedbalosti nebo za úmyslný trestný čin.

Krajský soud v Hradci Králové v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že skutkový stav byl v napadeném rozsudku soudu prvního stupně správně zjištěn a ve veřejném zasedání doplnil dokazování přečtením znaleckého posudku z oboru zdravotnictví – odvětví psychiatrie a též aktuálním opisem rejstříku trestů obviněného. Dospěl přitom k závěru, že obviněný se nacházel v době činu ve stavu podnapilosti těžkého stupně, která vedla k vymizení jeho rozpoznávacích a ovládacích schopností, tedy k jeho nepřičetnosti, přičemž obviněný se do tohoto stavu přivedl nejméně v nepřímém úmyslu. Tento správný závěr je v souladu s konstantní judikaturou, podle níž

nezbytným předpokladem pro posouzení otázky, zda pachatel trestného činu jednal za podmínek § 201a tr. zák. o trestném činu opilství, je objektivní zjištění hladiny alkoholu v jeho krvi, které spadá do oboru soudního lékařství. Teprve na základě tohoto, popř. i dalších potřebných zjištění, je možno objasňovat okolnosti významné pro posouzení příčetnosti obviněného znaleckým posudkem z oboru psychiatrie o duševním stavu pachatele (srov. č. 46/1994 – II Sb. rozh. tr.).

V návaznosti na zjištění nepřičetnosti obviněného krajský soud uvedl, že proto uznal obviněného vinným trestným činem opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Zmínil přitom, že skutek je v jeho rozsudku popsán tak, aby vystihl znaky tohoto trestného činu a dále, že skutek byl upřesněn, pokud jde o označení poškozené a omezení způsobu jejího života v důsledku utrpěného zranění. Poukázal na to, že okresní soud na rozdíl od předchozího zrušeného odsuzujícího rozsudku, nedospěl k závěru, že by obviněný mohl svým jednáním naplnit též znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. Podle popisu skutku, zejména vzhledem k délce potenciální pracovní neschopnosti, popisu zranění a i relativně bagatelním obtížím poškozené se podle krajského soudu nabízela úvaha, zda neměl být ve vztahu k trestnému činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. dovozován jako tzv. kvazidelikt i trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. Takovému posouzení však podle krajského soudu brání tzv. zákaz reformationis in peius podle ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř.

Krajský soud v Hradci Králové uvedl v tzv. právní větě rozsudku, že obviněný J. Ch. „se úmyslně požitím návykové látky přivedl do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustil na místě veřejnosti přístupném výtržnosti tím, že napadl jiného.“ Skutek kvalifikoval jako trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Výrok o trestu formuloval tak, že se obviněný J. Ch. odsuzuje podle § 201a odst. 1 tr. zák. se zřetelem k § 202 odst. 1 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců s tím, že obviněný se podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazuje pro výkon trestu do věznice s ostrahou.

Obviněný kromě námitek skutkových, jimiž se Nejvyšší soud vzhledem k zákonnému vymezení důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nemohl zabývat, uplatnil i námitku nesprávné právní kvalifikace skutku výtkou, že je vyloučeno kvalifikovat jeho jednání jako trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák., a že mělo být zkoumáno, zda skutek nenaplnňuje znaky přestupku podle § 49 odst. 1 písm. c) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. V souvislosti s nesprávnou právní kvalifikací skutku namítl též, že mu byl uložen nepřiměřeně vysoký trest.

Nejvyšší soud shledal, že námitky proti právní kvalifikaci skutku naplňují důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Jestliže se pachatel v nepřičetnosti, kterou si přivodil požitím alkoholických nápojů, dopustí více útoků, které by jinak zakládaly více trestných činů, všechny tyto útoky tvoří jeden trestný čin opilství podle § 201a tr. zák. (srov. č. 16/1960 Sb. rozh. tr.).

Krajský soud v Hradci Králové vycházel v odůvodnění svého rozsudku z toho, že obviněný se přivedl požitím alkoholického nápoje do stavu nepřičetnosti, nejméně ve formě nepřímého úmyslu, v tzv. právní větě rozsudku uvedl, že obviněný se úmyslně přivedl do stavu nepřičetnosti požitím návykové látky, v němž se dopustil na místě veřejnosti přístupném výtržnosti tím, že napadl jiného. Skutek právně kvalifikoval bez bližšího odůvodnění jako trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. Taková kvalifikace skutku je nesprávná. Z toho, co bylo výše uvedeno vyplývá, že v posuzovaném případě je na místě jen kvalifikace skutku jako trestného činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. Krajský soud také pochybil, jestliže ve výroku o právním posouzení skutku (tzv. právní větě) uvedl, že obviněný „se dopustil na místě veřejnosti přístupném výtržnosti tím, že napadl jiného“. Správně měl uvést, že se

obviněný požitím návykové látky úmyslně přivedl do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustil jednání, které má jinak znaky trestného činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák., což vystihuje právní kvalifikaci trestného činu opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák.

Stejně tak krajský soud při ukládání trestu uvedl, že se obviněný odsuzuje podle § 201a odst. 1 tr. zák. se zřetelem k § 202 odst. 1 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců. Soud při ukládání trestu za trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák. ve výroku o trestu uvede důvod, proč byl obviněný potrestán mírnějším trestem (§ 201a odst. 1 věta za středníkem tr. zák.), než je trest odnětí na tři léta až osm let podle § 201a odst. 1 věta první tr. zák. Trest je nutno ukládat podle § 201a odst. 1 tr. zák., v němž jsou obsaženy jak sankce spočívající v trestu odnětí svobody na tři léta až osm let, tak sankce mírnější podle věty za středníkem citovaného ustanovení trestního zákona. V případě obviněného tak měl soud ukládat trest podle § 201a odst. 1 tr. zák., § 202 odst. 1 tr. zák., aby bylo zřejmé, že obviněný byl potrestán mírnějším trestem za jednání, které má jinak znaky trestného činu a na které zákon stanoví mírnější trest (§ 201a odst. 1 věta za středníkem tr. zák.).

Dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídá námitka obviněného, že mu byl uložen nepřiměřeně přísný trest, neboť takovou námitku nelze uplatňovat v rámci použitého důvodu dovolání. Nejvyšší soud podotýká, že tato námitka by nenaplňovala ani speciální důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., protože obviněnému byl uložen trest odnětí svobody, který zákon připouští a nebyl mu ani uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

Nedůvodnou je též námitka nedostatku materiální stránky trestného činu, z níž obviněný dovozuje, že by skutek mohl být posouzen jako přestupek. Tuto námitku obviněný blíže neodůvodnil. Přesto Nejvyšší soud podotýká, že Krajský soud v Hradci Králové na základě skutkových zjištění správně dovedl stupeň nebezpečnosti činu pro společnost a kvalifikoval skutek jako trestný čin opilství podle § 201a odst. 1 tr. zák., byť nesprávně dodal „ve vztahu k trestnému činu výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák.“

Nejvyšší soud vzhledem k právní námitce nesprávného právního posouzení skutku shledal dovolání obviněného z části důvodným, a proto podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové v celém rozsahu, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil též všechna rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Krajský soud v Hradci Králové proto znovu rozhodne o odvolání obviněného J. Ch., které podal proti rozsudku Okresního soudu v Jičíně ze dne 3. 4. 2006, sp. zn. 8 T 64/2005. Při novém projednání a rozhodnutí věci je vázán právním názorem, který Nejvyšší soud vyslovil v tomto rozhodnutí (§ 265s odst. 1 tr. ř.). O dovolání rozhodl Nejvyšší soud v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

Obviněný J. Ch. v dovolání navrhl odklad výkonu rozhodnutí. Předseda senátu soudu prvního stupně nepodal návrh na odklad výkonu trestu podle § 265h odst. 3 tr. ř., avšak přikázal, aby soud nevydával příkaz k dodání obviněného do výkonu trestu odnětí svobody vzhledem k podanému dovolání, ačkoliv podání dovolání nemá suspenzivní účinek. Pravomocné rozhodnutí lze proto vykonat, přestože proti němu bylo podáno dovolání. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud shledal dovolání důvodným a rozhodl o dovolání dříve, než uplynula lhůta čtrnácti dnů uvedená v § 265h odst. 3 tr. ř., ale i proto, že rozhodnutím Nejvyššího soudu byl napadený rozsudek odvolacího soudu zrušen, pozbylo rozhodování o návrhu na odklad rozhodnutí svého opodstatnění.